

Informatīvais ziņojums par Latvijas dalību OECD laika periodā no 2022. gada jūlija līdz 2023. gada jūlijam

I PAMATOJUMS

Pamatojoties uz ministru kabineta 2022. gada 18. oktobra sēdes protokollēmuma "Par Latvijas dalību OECD laika periodā no 2021. gada jūlija līdz 2022. gada jūlijam (prot. Nr. 53, 67.§) 2. punktu, Ārlietu ministrija sadarbībā ar iesaistītajām valsts pārvaldes iestādēm ir sagatavojusi informatīvo ziņojumu par Latvijas dalību OECD laika periodā no 2022. gada jūlija līdz 2023. gada jūlijam.

II Ievads

Aizvadītajā pārskata periodā OECD turpināja sniegt savu ieguldījumu, stiprinot daudzpusēju un uz noteikumiem balstītu pieeju pasaules globālo problēmu risināšanā. Tas balstās uz organizācijas biedru kopīgajām vērtībām – indivīda brīvība, demokrātija, likuma vara, cilvēktiesības, dzimuma līdztiesība, kā arī vides ilgtspēja un cīņa ar nevienlīdzību. Neskatoties uz ģeopolitiskajiem izaicinājumiem, OECD nemainīgi turpina iestāties par uz noteikumiem balstītu starptautisko kārtību, brīvu un taisnīgu starptautisko tirdzniecību un investīciju plūsmām, kas balstās uz tirgus ekonomikas principiem.

Lai saglabātu savu lomu kā globālo standartu un labākās rīcībpolitikas prakses noteicēja, OECD aktīvi pievērsās globālo partnerību attīstīšanai. Šobrīd iestāšanās procesā ir Brazīlija, Bulgārija, Horvātija, Peru un Rumānija, un šo valstu progresu ceļā uz OECD dalībvalsts statusu izskata organizācijas nozaru komitejās. Šī gada vasarā OECD saņēma Indonēzijas iestāšanās pieteikumu, apliecinot organizācijas vērtību un dienaskārtības nozīmību Dienvidaustrumu Āzijas reģionā.

OECD nosodīja Krievijas karu pret Ukrainu kā klaju starptautisko tiesību pārkāpumu 2022. gada 24. februārī, pirmajās stundās pēc agresijas sākuma. Neilgi pēc tam OECD apturēja sadarbību ar Krieviju un Baltkrieviju, izslēdzot abas valstis no OECD darba.

Kopš kara sākuma OECD pievērsās attiecību stiprināšanai ar Ukrainu, tai skaitā izmantojot savas analītiskās prasmes un pieejamos statistikas datus. 2022. gada 5. jūlijā Ukrainas premjerministrs iesniedza pieteikumu par Ukrainas iestāšanos OECD. Šis pieteikums par iestāšanos OECD izskanēja neilgi pēc tam, kad Eiropadome 2022. gada 23. jūnijā bija piešķirusi Ukrainai ES kandidātvalsts statusu un apliecinājusi ES gatavību turpināt sniegt atbalstu Ukrainas vispārējai ekonomiskajai, militārai, sociālajai un finanšu noturībai, t.sk. humānās palīdzības veidā. OECD Padome 2022. gada 4. oktobrī atzina Ukrainu par perspektīvu OECD dalībvalsti un aicināja OECD ģenerālsekretāru iesaistīties "sākotnējā pievienošanās dialogā" ar Ukrainu.

OECD turpina sniegt būtisku ieguldījumu Latvijas reformu procesā. Bez piedalīšanās regulārajos OECD pārskatos un pētījumos Latvija aizvadītajā periodā īstenoja vairākus divpusējus projektus ar organizācijas ekspertu dalību, daļu no tiem ar Eiropas Komisijas Tehniskā atbalsta instrumenta finansējumu. Divpusējie projekti tika realizēti tādās jomās kā mājokļu pieejamība, bērnu aizsardzība vardarbības gadījumos, Nodarbinātības valsts aģentūras digitalizācija, darba ņēmēju prasmju pilnveidošana, izglītības kvalitātes uzraudzība, e-rīki tieslietu sistēmā, kā arī valsts pārvaldes uzlabošana, ceļot tās efektivitāti un spējas veikt inovācijas.

Attiecībā uz regulārajiem OECD pārskatiem un pētījumiem jāatzīmē 2024. gada Ekonomikas pārskats par Latviju, pie kura patlaban strādā OECD Ekonomikas

departaments, bet no Latvijas puses koordinē Ekonomikas ministrija. Šī pārskata uzmanības centrā būs investīciju veicināšana Latvijas tautsaimniecībā.

Latvijas amatpersonas un nevalstisko organizāciju pārstāvji ir veiksmīgi piedalījušies arī vairākos OECD projektos trešajās valstīs. Ekonomikas ministrijas, Valsts kancelejas, IT klastera un ALTUM eksperti ir dalījušies ar pieredzi uzņēmējdarbības vides digitalizācijā Moldovā, Armēnijā, Ukrainā, Uzbekistānā un Kazahstānā.

Latvijas amatpersonām ir svarīgi turpināt piedalīties OECD darbā, gan izstrādājot jaunākos standartus un rekomendācijas, gan tos ieviešot nacionālajā rīcībpolitikā. Dalība organizācijā sniedz unikālu iespēju raudzīties uz nozaru politikām kompleksi, pārvarot tradicionālos jomu nošķirumus un integrējot katrā rīcībpolitikas virzienā tādas sabiedrībai būtiskus aspektus kā laba pārvaldība, atbildīga uzņēmējdarbība, vide un klimats, digitalizācija un sociālā iekļautība.

III OECD divpusējie projekti ar Latviju

Mājokļu pieejamība

Laika periodā no 2021. gada 6. septembra līdz 2023. gada 15. jūnijam Eiropas Komisijas Tehniskā atbalsta instrumenta ietvaros OECD padziļināti pētīja dažādu valstu prakses mājokļu pieejamības fondu darbībai, lai sagatavotu rekomendācijas Latvijas mājokļu finansēšanas fonda attīstībai. OECD priekšlikumu sagatavošanai izmantoja Austrijas, Dānijas, Nīderlandes un Slovēnijas pieredzi un praksi, kur jau ir sekmīgi izveidoti pieejamu mājokļu finansēšanas modeļi. OECD ziņojumā ir sniegta pamatinformācija par Latvijas mājokļu tirgu un nepieciešamību paplašināt pieejamu dzīvojamo fondu, kā arī noteikta virkne politikas pasākumu, kurus Latvija varētu apsvērt, lai paplašinātu jaunizveidoto Mājokļu pieejamības fondu, maksimāli izmantojot savu potenciālu risināt valsts mājokļu pieejamības un kvalitātes problēmas. Ziņojumā ir ietverts ceļvedis par nepieciešamajiem pasākumiem, kurus ir ieteicams veikt nākotnē un 16 rekomendācijas, kuras ir sadalītas trīs tematiskajos blokos: institucionālā struktūra, finansējums, uzraudzība un pārvaldība.

Projekta gala pasākums notika 2023. gada 15. jūnijā Rīgā. Uz to tika uzaicināti Latvijas pašvaldību izpilddirektori, finanšu sektora, ministriju, nekustamo īpašumu attīstītāju un citi NVO pārstāvji, kas saistīti ar mājokļu nozari. Pasākuma laikā tika diskutēts par OECD izstrādātajām rekomendācijām, fokusējoties vairāk uz pašvaldību lomu Mājokļu pieejamības fonda darbībā, kā arī ilgtermiņa finansēšanas iespējām. Pasākuma diskusiju daļā piedalījās pašvaldību pārstāvji, finanšu nozares eksperti un ārvalstu eksperti no Austrijas un Slovēnijas, kā arī OECD. Ar OECD veiktā pētījuma rezultātiem un rekomendācijām iepazīstināja OECD Nodarbinātības, darba un sociālo lietu direktorāta direktora vietnieks Marks Pīrsons (*Mark Pearson*).

OECD izstrādātais ceļvedis¹ kalpos par pamatu pamats Mājokļu pieejamības fonda pilnveidē, kas balstās uz 2022. gada 14. jūlija Ministru kabinetā apstiprināto Ekonomikas ministrijas (EM) izstrādāto atbalsta programmu² zemas īres maksas mājokļu būvniecībai.

Atbalsts ‘Bērna mājas’ (*Barnahus*) ieviešanai Latvijā

Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2014.–2021. gada perioda programmas Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana EEZ projekta Nr. EEZ/LM/2020/5 “Atbalsts Barnahus ieviešanai Latvijā” ietvaros OECD izstrādāja ziņojumu par Bērniem draudzīgu justīcijas sistēmu Latvijā.

¹ <https://oe.cd/housing-latvia-2023>

² Ministru kabineta 2022. gada 14. jūlija noteikumi Nr. 459 "Noteikumi par atbalstu dzīvojamo īres māju būvniecībai Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1. reformu un investīciju virziena "Reģionālā politika" 3.1.1.4.i. investīcijas "Finansēšanas fonda izveide zemas īres mājokļu būvniecībai" ietvaros"

Ziņojuma mērķis bija izvērtēt, kā Latvijā tiek ievērotas no vardarbības cietušo bērnu un viņu ģimeņu tiesības un intereses katrā no sistēmas posmiem gan attiecībā uz sniegtajiem pakalpojumiem un atbalstu, gan pieeju taisnīgai tiesai. Ziņojumā ir novērtēti ieguvumi, ko sniedz 'Barnahus modeļa' ieviešana Latvijā kā bērniem draudzīga un starpinstitūciju vienas pieturas aģentūra, lai atbalstītu vardarbībā vai vardarbībai pakļautus bērnus, kā arī tos, kuri ir bijuši vardarbības liecinieki.

Ziņojums tika prezentēts 2023.gada aprīlī ar vairākiem pasākumiem, kurā piedalījās gan ziņojuma autori OECD pārstāvji un partneri no Slovēnijas un Alma Economics institūta, kā arī iesaistītās valsts institūcijas un NVO sektors no Latvijas.

Latvijas Nodarbinātības valsts aģentūras digitālo sistēmu modernizācija

Sadarbības projekts "Latvijas Nodarbinātības valsts aģentūras digitālo sistēmu modernizācija" ar OECD norit Eiropas Komisijas programmas Tehniskā atbalsta instrumenta (*TSI*) ietvaros. Projekta mērķis ir Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) darbības pilnveidošana, kā arī jaunu informācijas tehnoloģiju, digitalizācijas un mākslīgā intelekta rīku ieviešanas iespēju NVA darbā izpēte un pakalpojumu pilnveide, lai darbiniekiem būtu iespēja veltīt vairāk laika tiem klientiem, kas saskaras ar nozīmīgākiem darba tirgus šķēršļiem.

Galvenie projekta uzdevumi ir izstrādāt vai pielāgot: 1) instrumentus, kas identificē cilvēkus, kuriem nepieciešams NVA atbalsts, un kas palīdz sniegt atbalstu (darba meklētāja profilēšanas rīki, profilēšanas rīki cilvēkiem, kas var zaudēt darbu); 2) rīkus, kas palīdz identificēt digitālo prasmju trūkumu un palīdz mācību programmu atlasē; 3) rīkus, kas palīdz salāgot darba meklētājus un vakances; 4) kā arī datu pārvaldības un vizualizācijas risinājumus aktīvās darba tirgus politikas pasākumu uzraudzībai un novērtēšanai.

Projekta aktivitāšu īstenošana uzsākta 2022. gada septembrī. Būtiskākās aktivitātes pārskata periodā:

- 2023. gada 7. martā notika starptautisks tiešsaistes seminārs "Digitālie rīki prasmju profilēšanai", kura ietvaros Vācijas Federālais nodarbinātības dienests, Austrijas Nodarbinātības dienests, sabiedriskā organizācija no Francijas "Pix", kā arī OECD Prasmju nodaļas eksperti prezentēja prasmju profilēšanas rīkus. Semināra ietvaros notika diskusija ar mērķi izvērtēt labāko un Latvijas nodarbinātības dienesta darbam piemērotāko digitālo prasmju profilēšanas risinājumu.
- OECD sagatavoja sākotnējo izvērtējumu (melnrakstu) par NVA IT risinājumu un digitālo rīku pilnveides iespējam (*Modernising the Latvian Public Employment Service: Qualitative report*).
- OECD sagatavoja Tehniskās specifikācijas projektu NVA digitālo risinājumu pilnveidei.
- Ar OECD saskaņots savienotu administratīvo datu apjoms, kas nepieciešams darba tirgus politikas kvantitatīvā izvērtējuma sagatavošanai, t.sk. NVA dati par individuālo darbu ar bezdarbniekiem un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra par pabalstu saņemšanu. Noslēgti līgumi par administratīvo mikrodatu nodošanu OECD.

Atbalsta sistēma darba devējiem darbinieku prasmju pilnveidošanā

Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) sadarbībā ar Eiropas Komisiju (EK) un OECD kopš 2021. gada īsteno Tehniskā atbalsta instrumenta (*TSI*) projektu par atbalstu darba devējiem prasmju attīstības veicināšanā Latvijā (*Support employers in promoting skills development*

in Latvia (21LV06)). Tā mērķis ir atbalstīt Latviju normatīvā regulējuma izstrādē, kas paredz ilgtspējīgas un taisnīgas atbalsta sistēmas izveidi darba devējiem savu darbinieku prasmju pilnveidošanai. Projekta īstenošanai ir izveidota darba grupa, kuras sastāvā ir iekļauti pārstāvji no IZM, EK, OECD, EM, FM, LM, Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības. Šobrīd projektā tiek izstrādātas praktiskas vadlīnijas, lai attīstītu normatīvo regulējumu darba devēju atbalstam un ieguldījumu veicināšanai darbinieku prasmju pilnveidē un monitoringa ietvaru, t.sk. metodoloģiju un uzraudzības rādītājus, kas sekmēs ieviestu atbalsta pasākumu īstenošanas novērtējumu. Tāpat ir uzsākts darbs pie ceļveža ilgtspējīgas un sociāli atbildīgas pieaugušo izglītības atbalsta sistēmas turpmākiem rīcības virzieniem. Projekta rezultāti atbalstīs EM normatīvā regulējuma un atbalsta pasākumu kopuma darba devējiem savu darbinieku izglītošanai attīstībā. Projekta noslēguma rezultātu prezentēšana paredzēta 2023. gada 21. septembrī.

Zināšanās balstītas rīcībpolitikas kapacitātes celšana pārvaldībā un publiskajā pārvaldē postpandēmijas Eiropā

Latvija, 2023.–2024. gadā kopā ar EK Kopīgās pētniecības centru (*JRC*) un OECD īsteno Tehniskā atbalsts instrumenta (*TSI*) projektu par zināšanās balstītas rīcībpolitikas kapacitātes celšanu pārvaldībā un publiskajā pārvaldē postpandēmijas Eiropā (*Building capacity for evidence-informed policymaking in governance and public administration in a post-pandemic Europe*). Galvenās projektā iesaistītās institūcijas no Latvijas ir IZM un Valsts kanceleja. Projekta mērķis ir veicināt pierādījumos balstītas rīcībpolitikas ieviešanu, attīstot gan politikas veidotāju spējas integrēt zinātnisku informāciju politikas veidošanas procesā, gan zinātnieku spēju šādu informāciju politikas veidotājiem piedāvāt. OECD galvenā aktivitāte projektā ir Latvijas esošās ‘zinātne politikai’ (*science-for-policy*) sistēmas analīze, vajadzību identificēšana un ceļa karte ar ieteikumiem pierādījumos balstītas rīcībpolitikas pilnveidošanai.

2023. gada 27. martā notika projekta atklāšanas pasākums, kurā piedalījās OECD eksperti, Valsts kanceleja, IZM, citu nozaru ministriju, zinātnes universitāšu un citu institūciju pārstāvji.

OECD eksperti projekta ietvaros veica aptauju valsts pārvaldes iestādēs³ un zinātniskās institūcijās, kā arī intervēja attiecīgo institūciju pārstāvjus. OECD analītiskais ziņojums gaidāms 2023. gada otrajā pusē. Projekta ietvaros tiks veiktas mācības pētniekiem, politikas veidotājiem un zināšanu pārneses profesionāļiem, kā arī tematiski simpoziji ar citu dalībvalstu iesaisti, ko galvenokārt organizēs *JRC*.

Izglītības kvalitātes monitorings un vadība: mērķi, instrumenti, iesaistītie

2022. gada martā IZM sadarbībā ar OECD uzsāka īstenot darbsemināru ciklu „Izglītības kvalitātes monitorings un vadība: mērķi, instrumenti, iesaistītie”. Darbsemināru cikla rezultātā plānots izstrādāt vienotu izglītības kvalitātes nodrošināšanas procesu un instrumentu kartējumu, kā arī noteikt mērķus un atbildības jomu sadalījumu izglītības kvalitātes monitoringa un vadības sistēmas ieviešanā.

Laikā no 2022. gada 16. jūnija līdz 21. jūnijam Latvijā uzturējās OECD augsta līmeņa eksperti, kur kopā ar pārstāvjiem no IZM, Izglītības kvalitātes valsts dienesta, Valsts Izglītības satura centra, Akadēmiskās informācijas centra, UNESCO pārstāvniecības Latvijā, Latvijas Darba devēju konfederācijas, kā arī Latvijas vadošo augstskolu, valsts ģimnāziju un novadu izglītības pārvalžu ekspertiem izstrādāja vienotu izglītības kvalitātes definēšanas, nodrošināšanas un pilnveides ietvarstruktūru. OECD ekspertiem tiekoties ar IZM, Valsts izglītības satura centru (*VIS*C), LU un Liepājas universitātes (*LiepU*)

³ Izglītības ministrijā, Ekonomikas ministrijā, Labklājības ministrijā, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, Veselības ministrijā, Klimata un enerģētikas ministrijā, Zemkopības ministrijā.

pārstāvjiem tika konkretizēti sasniedzamie mērķi, OECD atbalsts un iesaiste, kā starptautiskās labās prakses piemēru pārnese pētījumā “Modelis un instruments pieejas skola kā mācīšanās organizācija īstenošanas atbalstam izglītības iestādēs”, ko īsteno LU un LiepU pētnieku komanda. OECD iesaiste pētījuma uzraudzībā noslēgsies 2023. gada novembrī.

2023. gada 12.–14. jūnijā Latvijā viesojās OECD eksperti, sniedzot atbalstu IZM izglītības kvalitātes monitoringa pilnveidei un datus balstītas pieejas nostiprināšanai, veidojot efektīvu un ilgtspējīgu skolu tīklu vispārējā izglītībā. Vizītes laikā OECD eksperti tikās ar izglītības un zinātnes ministri Andu Čakšu, kā arī piedalījās darba semināros, kur demonstrēja labās prakses piemērus datus balstītai izglītības rīcībpolitikai no OECD dalībvalstīm, lai kopā ar IZM pārstāvjiem padziļināti apzinātu Latvijas situāciju, esot virzībā uz skolu tīkla reorganizāciju.

2023. gada oktobrī–novembrī plānots saņemt OECD tehnisko palīdzību IZM institucionālās kapacitātes novērtējumam, kas vērsts uz lomām un pienākumiem izglītības kvalitātes monitoringa un skolu tīkla reformas atbalsta jomā.

Efektīvas strīdu izšķiršanas tiešsaistes koncepcijas izstrāde Latvijā

Līdz š.g. 29. septembrim Tiesu administrācija īsteno OECD projektu “Efektīvas strīdu izšķiršanas tiešsaistes koncepcijas izstrāde Latvijā”.

Projekta ietvaros izstrādātas rekomendācijas efektīvas strīdu izšķiršanas tiešsaistes koncepcijas izstrādei un ieviešanai Latvijā, kas tiks prezentētas š.g. oktobrī. Sagatavots arī ziņojums par pašreizējo situāciju dažādu e-rīku izmantošanā tieslietu sistēmā, apkopojot visu iesaistīto pušu viedokļus un komentārus.

OPSI Inovācijas ekosistēmas projekts

Valsts kanceleja sadarbībā ar OECD Publiskā sektora inovācijas observatoriju (*OECD OPSI*) un EK īsteno projektu Latvijas publiskā sektora Inovācijas kapacitātes celšanai. Projekta mērķis ir sistemātiski veicināt inovācijas kapacitāti publiskajā pārvaldē, lai nodrošinātu efektīvus publiskās pārvaldes iekšējos procesus un kvalitatīvus pakalpojumus sabiedrībai.

Inovācijas kapacitātes celšanai ir nepieciešama sistemātiska izpratne un analīze par inovācijas attīstības un stagnācijas iemesliem. Tādēļ projekta ietvaros darbs norit trīs tematiskajos blokos:

1. inovācijas kapacitātes celšanas stratēģijas izstrāde;
2. inovācijas kapacitātes monitoringa mehānisma izstrāde;
3. inovācijas kapacitātes celšana reģionos publiskās pārvaldes kopējās inovācijas kapacitātes uzlabošanai.

2023. gada februārī norisinājās pirmā no projektā plānotajām misijām Latvijā. Tās ietvaros notika tikšanās ar Latvijas valsts pārvaldes un sabiedrības pārstāvjiem Rīgā un Valmieras novadā.

Līdz 2023. gada jūlijam tika izstrādāts sākotnējais OECD novērtējums inovācijas kapacitātei valsts pārvaldes iestādēs un pašvaldībās, kurš pašlaik tiek izskatīts Latvijas pusē, kā arī nodots komentāriem citām OECD dalībvalstīm (Publiskās pārvaldības komitejas delegātiem).

OECD projekts par snieguma rādītāju izstrādi valsts pārvaldes iestāžu darba izvērtēšanai

Valsts kanceleja sadarbībā ar OECD, EK un Lietuvu īsteno ES Tehniskā atbalsta instrumenta projektu “Valsts pārvaldes iestāžu izvērtēšana”. Projekta mērķis ir uzlabot valsts tiešās

pārvaldes iestāžu darbību, izstrādājot rādītāju kopumu – skaidru uzraudzības un vērtēšanas sistēmu. Snieguma rādītāju kopums nodrošinās iespēju horizontāli novērtēt un salīdzināt iestāžu efektivitāti un izmantot to kopējā valsts pārvaldes darbības novērtējumā ceļā uz mūsdienīgu un efektīvu valsts pārvaldi. 2023. gada rudenī tiek plānots uzsākt snieguma rādītāju pilotprojektu, kura ietvaros tiks pārbaudīta daļa no projektā laikā izstrādātajiem snieguma rādītājiem. Snieguma rādītāju pilnīga ieviešana valsts pārvaldes iestāžu vērtēšanā tiek plānota no 2025. gada.

Viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) mērķu sasniegšanas veicināšanai

2023. gada 21. februārī norisinājās OECD un Latvijas divpusējā projekta Viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) mērķu sasniegšanas veicināšanai “RIS3 nākotnes scenāriju izstrāde”⁴ noslēguma prezentācija, kurā OECD un Latvija (konkrētāk, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra) 2020.–2022. gadā īsteno divpusējo projektu Viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) mērķu sasniegšanas veicināšanai “RIS3 nākotnes scenāriju izstrāde”.

OECD un Latvijas divpusējais projekts ir viens no OECD paredzamo inovāciju pārvaldības programmas (*Anticipatory Innovation Governance – AIG*) projektiem. Šajā programmā tiek izstrādātas un pārbaudītas esošās dalībvalstu pieejas, kā arī tiek veikta izpēte kopā ar politikas ieviešējiem.

Pētījumā secināts, ka Latvijai maksimāli efektīvi jāizmanto tās rīcībā esošie resursi, jo zinātnietilpīgo nozaru iespējas pilnvērtīgi attīstīties uz biznesa pamatiem ir ierobežotas. Viena no svarīgākajām projekta atziņām ir tā, ka Latvijas uzņēmumiem ir jāizmanto iespējas agrīnos posmos vērtību ķēdēs. Projekta rezultātā ir ielikts būtisks pamats inovāciju ekosistēmu pieejas pārvaldībai Latvijā, lai radītu produktus un pakalpojumus ar augstāku pievienoto vērtību un sasniegtu straujāku ekonomikas attīstību kopumā.

IV Latvijas piedalīšanās OECD apskatos, pētījumos un politikas iniciatīvu projektos

Regulatīvā politika/Publiskā pārvaldība

2022. gada 13. jūlijā OECD publicēja pirmā Uzticēšanās pētījuma rezultātus.⁵ Latvija bija viena no 22 OECD dalībvalstīm, kura piedalījās šajā pētījumā. Uzticēšanās pētījuma ietvaros veiktas iedzīvotāju aptaujas 2021. gada novembrī pēc vienotas metodoloģijas.

OECD pirmā Uzticēšanās pētījuma rezultāti tika prezentēti Latvijā 2022. gada 4. novembrī Rīgā rīkotajā diskusijā “Uzticēšanās valsts institūcijām Latvijas sabiedrībā”. OECD pētījumā uzsvērts, ka uzticēšanās ir rādītājs tam, kā iedzīvotāji uztver valsts pārvaldes darba kvalitāti un kā vērtē saikni starp valsti un iedzīvotājiem. OECD pētījuma rezultātā secināts, ka vidēji 41% iedzīvotāju OECD dalībvalstīs uzticas valdībai salīdzinoši ar 24,5% Latvijā. OECD pētījums parāda, ka Latvijā iedzīvotāji vairāk uzticas citiem iedzīvotājiem, policijai, tiesām un pašvaldībām, bet salīdzinoši mazāk valsts pārvaldei, medijiem, parlamentam, politiskajām partijām. Vienlaikus OECD pētījums parāda, ka Latvijas iedzīvotāji ir apmierināti ar administratīviem pakalpojumiem (tādiem kā e-pakalpojumi).

2023. gadā OECD veiks otro Uzticēšanās pētījumu, kurā Latvija piedalīsies.

Ekonomika

2022. gadā OECD Ekonomikas departaments ir uzsācis darbu pie 2024. gada Ekonomikas pārskata par Latviju sagatavošanas. Šādus Ekonomikas pārskatus OECD gatavo reizi divos gados par visām OECD valstīm.

Galvenā 2024. gada OECD Ekonomikas pārskata par Latviju analīzes tēma būs saistīta ar investīciju veicināšanu Latvijas tautsaimniecības izaugsmei. 2023. gada aprīlī notika pirmās

⁴ https://www.oecd-ilibrary.org/governance/the-public-governance-of-anticipatory-innovation-ecosystems-in-latvia_83170d2e-en

⁵ [oe.cd/trust](https://www.oecd.org/trust)

tiešsaistes sanāksmes starp OECD Ekonomikas departamenta pārstāvjiem un dažādu Latvijas institūciju pārstāvjiem ar mērķi apspriest aktuālo ekonomisko situāciju, galvenos Latvijas tautsaimniecības attīstības izaicinājumus un strukturālo reformu īstenošanas gaitu. 2023. gada jūnijā OECD Ekonomikas departaments atsūtīja anketu ar jautājumiem, lai sagatavotos 2023. gada 11.–15. septembra OECD pārstāvju vizītei uz Latviju. Vizītes laikā plānotas dažādas klātienes sanāksmes ar dažādu Latvijas institūciju ekspertiem, Saeimas deputātiem, sociālajiem partneriem un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem. Šīs vizītes ietvaros plānota arī reģionālā vizīte uz Daugavpili, lai iepazītos ar Latgales reģiona attīstības problēmām un izaicinājumiem.

2023. gada 16.–17. martā notika ekspertu seminārs “*OECD/MABIS project workshop on exploiting synergies in the analysis of public support for business R&D and innovation across statistical and administrative sources*” kurā piedalījās EM pārstāvis. Galvenā uzmanība tika pievērsta valsts atbalstam uzņēmumu pētniecībai, attīstībai un inovācijām (P&A&I) un to analīzei. Tā mērķis bija pulcēt ekspertus P&A&I administratīvo datu pārvaldībai un analīzei, kā arī iespējām īstenot sinerģiju starp statistikas un administratīvajiem datu avotiem.

2023. gada 30. jūnijā neformālajā informācijas apmaiņas sanāksmē “*OECD semiconductor informal exchange network*” piedalījās EM pārstāvis. Tīkla mērķis ir veicināt dialogu un informācijas apmaiņu par pusvadītāju ekosistēmu. Tāpat svarīgi ir vērst uzmanību uz izpratnes celšanu par pusvadītāju ekosistēmu, uzlabot pārredzamību un veidot uzticēšanos starp līdzīgi domājošām partnervalstīm, kā arī sniegt analītisku ieguldījumu politikas ieteikumos, kas var palīdzēt tīkla dalībniekiem virzīties uz ilgtspējīgākām pusvadītāju vērtību ķēdēm. Nākamā tikšanās plānota 2023. gada 21.–22. septembrī. Pirmajā sanāksmē tika apspriesti neformālā tīkla mērķi, pusvadītāju politika un datu nepieciešamības aktualizēšana.

2023.gadā pēc Ekonomikas ministrijas lēmuma par dalību OECD projektā par strauji augošiem uzņēmumiem (SME Scale-Up), Centrālā statistikas pārvalde (CSP) sagatavoja uzņēmējdarbības strukturālās un finanšu statistikas un Statistikas uzņēmumu reģistra mikrodatu kopas par 2010.-2021.gadu.

Laika posmam no 2019. – 2023. gadam noslēgts sadarbības līgums starp Izglītības un zinātnes ministriju un CSP par OECD datu sagatavošanu OECD izglītības indikatoru programmas (turpmāk – INES) pieprasījumiem. Projektā CSP piesaistīta kā vadošais partneris apsekojuma datu iegūšanai. Līguma ietvaros 2019. gadā pēc Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījuma Pārvalde veica Zinātņu doktoru tālākās karjeras apsekojumu saskaņā ar OECD metodoloģiju, un šobrīd Pārvalde regulāri turpina INES datu tabulu aizpildīšanu.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PTAC) no 2023. gada 11.-13.aprīlim piedalījās OECD Patērētāju produktu drošuma darba grupas un Patērētāju politikas komitejas (CCP) sanāksmē Parīzē, Francijā. PTAC tiešsaistē piedalījās seminārā “Uzvedības ekonomikas pētījumu un ietekmes paņēmieni piemērošana patērētāju aizsardzībā un konkurences politikas ieviešanā”.

PTAC bija viens no Globālās informēšanas kampaņas realizēšanas darba grupas dalībniekiem, kā arī realizēja kampaņu par preču drošumu tiešsaistē.

- Kampaņas mērķi: 1) Ar izstrādātajiem informēšanas materiāliem un padomiem, izglītot patērētājus iegādāties drošas preces tiešsaistē; 2) Uzlabot biznesa operatoru – tiešsaistes platformu, un veikalu pārstāvju zināšanas par preču drošuma prasībām, lai patērētājiem tiktu piedāvātas tikai drošas preces.
- Galvenās aktivitātes: Informatīvie materiāli, baneri, radio reklāmas rullīši Radio Tev un Radio Skonto ēterā, reklāmas sociālajos tīklos, digitālais marketingš.

- Sasniegtās auditorijas: *Facebook* – 1348 ; kampanja radio ēterā – 533 000.

Finanšu politika

Pārskata periodā Latvija ir uzņēmusi divas OECD delegācijas, kuru vizīšu laikā veikti divi novērtējumi – OECD konfidencialitātes un datu aizsardzības novērtējums un *OECD Global Forum* otrās kārtas novērtējums par informācijas apmaiņas pēc pieprasījuma standarta ieviešanu Latvijā. To gaitā Latvija ir saņēmusi novērtējumu un rekomendācijas, kuras tai jāievieš noteiktos termiņos.

FM ir veikusi aptaujas par nodokļu stimuliem saistībā ar pētniecības un attīstības izdevumiem *OECD NESTI R&D tax incentive survey*; par uzņēmumu ienākuma nodokļa likmēm *OECD Corporate Tax Rates Survey*; par nodokļu politikas reformām *Tax Policy reforms*.

FM sagatavojusi informācijas šādiem pārskatiem un pētījumiem:

- modelim par Latvijas nodokļu un pabalstu sistēmu (*Tax-benefit model for Latvia*);
- pārskatam par darba ņēmēju, darba devēju nodokļiem un ģimenes valsts pabalstiem (*Taxing wages*);
- pārskatam par Latvijas ekonomiku (*Economic Survey of Latvia*);
- pārskatam par ieņēmumiem (*Revenue Statistics*);
- atbalsta pasākumu apkopojumam par fosilajiem kurināmajiem *Inventory of Support Measures for Fossil Fuels*.

FM ir piedalījies aptaujā “*OECD Questionnaire on Affordable and Social Housing (QuASH)*”, kā arī sanāksmē “*Policies for Better, More Affordable Housing in the Post-COVID-19 Era*”.

FM piedalījās sanāksmē “*WPI special session on the forthcoming edition of Going for Growth*”. Sadarbībā ar atbildīgajām Latvijas institūcijām sagatavoti un OECD nosūtīti komentāri par publikācijas “*Going for Growth*” *Country notes* par Latviju.

FM apkopojusi komentārus no Latvijas iesaistītajām institūcijām OECD publikācijai “*Aiming Better: Government Support for Households and Firms during the Energy Crisis*”.

FM atjaunojusi ziņas datu bāzē “*OECD Energy Support Measures Tracker*”.

OECD 10. darba grupas 2022. gada jūlija sanāksmē, tika panākta vienošanās un apstiprināts “*Crypto-Asset Reporting Framework*” (CARF) projekts. CARF ir jauns ziņošanas standarts, kura mērķis ir, lai nodokļu administrācijas iegūtu informāciju par personām, kuras veic darbības ar kripto-aktīviem. Standarts ietver tādus kripto-aktīvus, kas tiek turēti un pārvesti decentralizētā veidā bez “tradicionālo” finanšu starpnieku iesaistes, uzliekot ziņošanas pienākumu kripto-aktīvu pakalpojumu sniedzējiem. 2022. gada 9.-11.novembrī notika Globālā Foruma par nodokļu caurskatāmību un apmaiņu ar informāciju plenārsēde, kuras laikā Latvija iesniedza Globālajam forumam 2022. gada 4.novembrī finanšu ministra parakstīto kompetento iestāžu vienošanos par digitālo platformu rīcībā esošas informācijas apmaiņu. Minētā līguma rezultātā Latvijai būs iespēja apmainīties ar attiecīgo informāciju ne tikai ar Eiropas Savienības dalībvalstīm, bet arī ar trešajām valstīm, tādējādi stiprinot cīņu pret izvairīšanos no nodokļu nomaksas.

Tieslietas un korporatīvā pārvaldība

OECD Korporatīvās pārvaldības komitejā pārskata periodā tika pabeigts darbs pie jaunās G20/OECD Korporatīvās pārvaldības principu redakcijas. Plānots, ka Principu galīgā apstiprināšana notiks 2023. gada septembrī. Principi kalpo kā labas korporatīvās pārvaldības prakses paraugs un tiek izmantoti par pamatu Latvijas Korporatīvās pārvaldības kodeksam.

Minētajā laika periodā Komiteja turpināja darbu pie Korporatīvās pārvaldības *Factbook* nākamā izdevuma, kurā salīdzinošā veidā būs apkopota informācija par dažādiem aktuāliem korporatīvās pārvaldības jautājumiem ne tikai OECD dalībvalstīs, bet arī vairākās tās sadarbības valstīs. Latvija izmanto Korporatīvās pārvaldības *Factbook* dažādu korporatīvās pārvaldības aspektu izpētei.

Digitālā politika

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) sniedza informāciju par Latvijas paveikto OECD pārskatam *AI Language Models Tehcnology, Social-Economic and Policy Considerations*⁶.

VARAM, TM un IeM aktīvi iesaistījās OECD deklarācijas “*Declaration on Government Access to Personal Data Held by Private Sector Entities*”⁷ izstrādē.

VARAM sniedza atbildes un koordinēja nacionālās informācijas iesniegšanu par “*Digital Economy Outlook 2024 Questionnaire*”, kas ir daļa no OECD Digitālās ekonomikas pārskata 2024. gadam izstrādes.

Vide

VARAM nodrošina, ka OECD noteiktajos termiņos un formātos regulāri tiek sniegti un pārbaudīti dati ikgadējās OECD gatavotajās datu kopās, piemēram, Vides informācijas datu kopās un Reģionālās attīstības datu kopās.

Klimats

Klimata un enerģētikas ministrija (KEM) piedalījās:

- “Starptautiskā programma par rīcību klimata jomā” – *International Programme for Action on Climate (IPAC)* tehniskās ekspertu grupas (TEG) sanāksmēs, koordinējot nepieciešamo Latvijas ekspertu iesaisti dokumentu komentēšanā un viedokļu sniegšanā. Kopš 2022. gada jūlija ir notikušas 3 *IPAC* TEG sanāksmes, kur pēdējā TEG sanāksme notika 2023. gada 6. jūlijā. Tika veikta dalības iemaksā *IPAC* 15 000 euro apmērā par dalību 2023. gadā.
- Horizontālā projekta “*NET ZERO+*” Līderības grupas komitejas (*CLG*) sanāksmēs, kur tiek iegūta informācija par esošām aktualitātēm. Kopš 2022. gada jūlija ir notikušas 2 Horizontālā projekta “*NET ZERO+*” *CLG* sanāksmes, no kurām pēdējā sanāksme notika 2023. gada 7. martā.
- “Iniciatīvas ietvars par oglekļa mazināšanas pieejām” (*Inclusive Forum on Carbon Mitigation Approaches, IFCMA*) iniciatīvas sākuma posmā, sekojot attīstības procesiem, ņemot vērā *IFCMA* uzstādītos mērķus un plānotos pasākumus un rezultātus. Atklāšanas sanāksme notika 2023. gada 9.–10. februārī. Tajā KEM eksperti piedalījās gan klātienē Latvijas delegācijas sastāvā, gan neklātienē. 2023. gada 19.–20. jūnijā notikusi pirmā *IFCMA* tehniskā līmeņa grupas sanāksme.
- OECD sagatavoto ziņojumu un pētījumu komentēšanā, piemēram, OECD Ekonomikas pārskata projekts par ES un Eirozonu, OECD ziņojums “*Agricultural support and climate change mitigation: Modelling reform options*”, OECD pārskats par Īriju, EPOC mandāta projekts un citi.

Izglītība

Kopš 2000. gada Latvija piedalās OECD PISA (Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma) pētījumos, kas notiek reizi 3 gados (pēc PISA 2025 pētījuma – reizi 4

⁶ https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/ai-language-models_13d38f92-en

⁷ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0487>

gados). OECD PISA pētījumi dod iespēju novērtēt matemātikas, lasītprasības un dabaszinātņu izglītības kvalitātes līmeni 15-gadīgo skolēnu vidū, salīdzinājumā ar citām pasaules valstīm, kā arī to ietekmējošos faktoros. Nodrošināta Latvijas dalība OECD PISA 2022 pētījumā, kurā piedalās 81 pasaules valsts/ekonomika. Papildus kā inovatīvā tēma tika mērīts arī skolēnu radošums. PISA 2022 pirmie rezultāti tiks paziņoti 2023. gada 5. decembrī. Nākamais PISA pētījums būs PISA 2025, kura plānotā inovatīvā tēma būs mācīšanās digitālā vidē un datu iegūšana notiks 2025. gadā.

Izglītības sistēmu indikatoru programma INES ietvaros 2022. gada 5. oktobrī notika OECD izglītības pārskata Education at a Glance 2022 Latvijas datu prezentācija ar OECD Izglītības un prasmju direktorāta ekspertes piedalīšanos klātienē. Pasākumā notika IZM ekspertu un sociālo partneru (Universitāšu asociācijas, LDDK, Latvijas Studentu apvienības) diskusija par Latvijas augstākās izglītības sistēmu starptautiskā salīdzinājumā un attīstības tendencēm. 2022. gada pārskata temats ir augstākā izglītība, taču ziņojumā vērtēta arī Covid-19 izraisītās pandēmijas ietekme uz izglītības sistēmām, aplūkota izglītības finansēšana un ietverti skolotāju profesiju raksturojoši dati.

2022. gada 12.–14. oktobrī Rīgā notika OECD Izglītības sistēmu indikatoru (INES) programmas Izglītības struktūru, politikas un prakses sistēmas līmeņa informācijas apkopošanas un salīdzināšanas tīkla (NESLI) 28. sanāksme, kurā klātienē piedalījās pārstāvji no vairāk kā 20 OECD dalībvalstīm, kā arī pārstāvis no OECD kandidātvalsts Horvātijas. OECD INES-NESLI sekretariāta vadītājā sanāksmē tika apspriesti tīkla aktuālie darba jautājumi – skolotāju algu, pirmsskolas izglītības sistēmu, akadēmiskā personāla klasifikāciju datu apkopošanas metodoloģijas jautājumi.

Pārskata periodā turpinājās darbs pie Latvijas informācijas sagatavošanas nākamajam 2023. gada Education at a Glance ziņojumam, kurā vairāk būs atspoguļota un starp OECD valstīm salīdzināta profesionālā izglītība. Plānots, ka Latvijā ziņojuma prezentācijas pasākums būs iekļauts starptautiska profesionālās izglītības foruma programmā, kas 2023. gada 26.–27. septembrī norisināsies Latvijā. 2023. gadā IZM nodrošināja attālinātu dalību OECD organizētajos semināros ar valstīm, kuras ir iestāšanās procesā OECD, lai dalītos ar Latvijas iekļaušanās INES programmā pieredzi: 24. janvārī seminārā ar Horvātiju, 31. janvārī seminārā ar Rumāniju, 11. aprīlī ar Bulgāriju.

Starptautiskais mācību vides pētījums TALIS, izmantojot 7.–9. klašu skolotāju un skolu direktoru sniegto informāciju, veic salīdzinošo analīzi par skolotāju pieredzi, kvalifikāciju un dažādiem profesionālās kvalitātes jautājumiem. Pētījumā tiek salīdzināta skolotāju apmierinātība ar darbu, profesionālās pilnveides vajadzības un profesijas prestiža vērtējums. Pārskata periodā sagatavoti izmēģinājuma pētījuma instrumenti: divas skolotāju aptaujas un direktora aptauja – pēc instrumentu saskaņošanas starptautiskajā pētījuma konsorciā notika aptauju tulkošana, rediģēšana un maketēšana digitālajā versijā, kā arī panākta vienošanās ar pētījuma konsorciju par pētījuma izlases veidošanas principiem gan pilotpētījumam, gan TALIS 2024 pamatpētījumam. LU Izglītības pētījumu institūts, TALIS 2024 pētījuma veicējs Latvijā, veica skolotāju aptauju materiālu adaptāciju, lai tās piemērotu Latvijas situācijai un latviešu valodai. 2023. gada pirmajā ceturksnī veikts ļoti nozīmīgs posms – izmēģinājuma pētījuma datu iegūšana. Šajā pētījuma fāzē piedalījās 485 skolotāji un skolu direktori no 30 skolām. Iegūtie dati ir būtiski, lai precizētu 2024. gadā plānotā pamatpētījuma instrumentus – gan aptauju materiālus, gan procedūras.

2023. gadā turpinās OECD Starptautiskā pieaugušo kompetenču novērtēšanas programmas pētījuma (PIAAC) īstenošana Latvijā. Latvijā klātienē intervijas iedzīvotāju dzīvesvietā tika uzsāktas 2022. gada oktobrī un noslēgtas šā gada 16. jūnijā. Klātienē intervijās ir iegūtas vairāk nekā 6000 respondentu atbildes, tādējādi būtiski pārsniedzot OECD PIAAC standarta prasības un palielinot iegūto datu analīzes precizitāti. Īsi pirms aptaujas posma

pabeigšanas piecās Latvijas pilsētās – Jelgavā, Liepājā, Daugavpilī, Valmierā un Rēzeknē – notika OECD *PIAAC* pieaugušo prasmju izzināšanas procesu Latvijā raksturojošie semināri, kopā aicinot darba devējus, reģionālo augstskolu pārstāvjus, attīstības plānotājus un izglītotājus no pašvaldībām, komercstruktūrām, nevalstiskajām organizācijām, lai diskutētu par pieaugušo prasmju izzināšanu un prasmju pētījumā iegūto datu tālāku izmantošanu. Pētījuma dati visās dalībvalstīs tiks publicēti 2024. gada nogalē, savukārt OECD *PIAAC* ziņojums – 2025. gada sākumā. Dati, kas tiks iegūti OECD pieaugušo kompetenču pētījuma ietvaros, sniegs objektīvu informāciju par cilvēkkapitālu, tā prasmju līmeni, prasmju izmantošanu, iegūto izglītību un to, vai izglītība, prasmes profesijā palīdz nodrošināt pietiekamu sociāli-ekonomisko līmeni.

Sociālā politika

2022. gada 29. jūnijā starp OECD un LM noslēgts līgums par brīvprātīgo iemaksu veikšanu par Latvijas dalību apsekojuma *Risks That Matter* 2022. gada kārtā⁸. Apsekojums paredz pēc vienotas metodoloģijas veikt aptauju valstīs, kas ir iesaistījušās (2020. gadā piedalījās 25 valstis, t.sk. Igaunija un Lietuva; 2022. gadā 27 valstis). Apsekojumā tiek vērtēta iedzīvotāju uztvere par sociālajiem un ekonomiskajiem riskiem, un vērtējums par to, kā valdības risina šos jautājumus. Aptaujas rezultāti tiek plaši izmantoti dažādu OECD pētījumu sagatavošanā un tiem ir labi citējamības rādītāji starptautiskajos medijos. Aptauja dalībvalstīs notika 2022. gada oktobrī. Pirmā uz rezultātiem balstītā publikācija ir “*Worries about affording essentials in a high-inflation environment*”⁹.

LM 2023. gada pavasarī koordinēja Latvijas atbilžu sagatavošanu un iesniegšanu OECD mājokļu politikas aptaujā (*OECD Questionnaire on Affordable and Social Housing (QuASH)*). 2023. gada aptaujā tika aktualizēti dalībvalstu iepriekš (2019. un 2021. gadā) sniegtie dati un informācija par mājokļu politiku un atbalsta pasākumiem. Dati tiks izmantoti OECD pieejamu mājokļu datubāzes¹⁰ aktualizēšanai un mājokļu jomas pētījumu izstrādē. Īpašs fokuss 2023. gadā bija uz bezpajumtniecības jautājumiem. OECD apkopotā informācija tiks izmantota jauna instrumenta izveidei bezpajumtniecības tendenču monitoringam (*OECD Monitoring Framework on Homelessness*). Instrumenta izstrādi finansiāli atbalsta EK, un tas tiek veikts saskaņā ar Lisabonas deklarāciju par Eiropas platformu bezpajumtniecības apkarošanai.

LM kā OECD *SIGI* kontaktpunkts sadarbībā ar VM un TM verificēja OECD Attīstības centra sagatavotos datus par Latviju sociālo institūciju un dzimumu līdztiesības indeksam (*Social Institutions and Gender Index - SIGI*). *SIGI* indekss¹¹ mēra dzimumu līdztiesības politikas un prakses vairāk nekā 180 valstīs, tas ietver vairāk kā 170 rādītājus, t.sk. par tādām tēmām kā diskriminācija ģimenē, pilsonisko tiesību ierobežojumi.

Lauksaimniecība

Nozīmīgākais pārskats Lauksaimniecības komitejā, kura izstrādei Latvija seko līdzī un aktīvi piedalās, ir ES Kopējās lauksaimniecības politiku pārskats (*Policies for the future of farming and food in the European Union*). Tajā uzsvars tiek likts uz vides resursu pārvaldību un lauksaimniecības inovāciju sistēmu. Publikācija plānota 2023. gadā.

Zivsaimniecība

Zivsaimniecības komitejā nozīmīgākais Latvijas ieguldījums ir datu sniegšana dažādajiem OECD gatavotajiem pārskatiem: regulāra datu sniegšana zivsaimniecības pārskatam; informācija par atbalsta politiku zivsaimniecības jomā. Vienlaikus notiek darbs pie

⁸ <https://www.oecd.org/social/risks-that-matter.htm>

⁹ <https://www.oecd.org/els/soc/OECD2023-RTM2022-PolicyBrief-Inflation.pdf>

¹⁰ <http://www.oecd.org/housing/data/affordable-housing-database/>

¹¹ <https://www.genderindex.org/>

informācijas datu bāzes un datu analīzes uzlabošanas.

Migrācija

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) sagatavoja ziņojumu un statistikas pielikumu OECD SOPEMI migrācijas ekspertu darba grupai. Ziņojuma ievads un statistikas dati tika iekļauti ikgadējā OECD Starptautiskās migrācijas apskatā (*International Migration Outlook 2022*).

2022. gada rudenī IeM piedalījās OECD organizētajā slēgtajā aptaujā par jaunajiem kritiskajiem riskiem. Aptauja tika organizēta divos posmos un ar tās rezultātiem tika iepazīstināti OECD Augsta līmeņa risku foruma sanāksmes dalībnieki.

Attīstības palīdzība

Pēc OECD komitejas ikgadējā pieprasījuma PMLP sniedza informāciju par iestāžu īstenotajiem divpusējiem un daudzpusējiem projektiem un aktivitātēm, kā arī par iestāžu izmaksām, Latvijā uzņemot un sniedzot atbalstu patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu, kā arī par iemaksās starptautiskajās organizācijās.

Atbildīga uzņēmējdarbība

2023. gada 15. un 16. martā Latvijas Nacionālais kontaktpunkts atbildīgai uzņēmējdarbībai (turpmāk – NKP), kura sekretariāts atrodas Ārlietu ministrijā, uzņēma OECD salīdzinošās izvērtēšanas ekspertus no OECD Sekretariāta, kā arī Vācijas un Lietuvas NKP.

Salīdzinošā izvērtējuma veicēji atsevišķās sanāksmēs Ārlietu ministrijā tikās ar pārstāvjiem no valsts pārvaldes iestādēm, uzņēmumiem, asociācijām, arodbiedrībām un pilsoniskās sabiedrības, lai diskutētu par Latvijas NKP darbību un pieejamību, kā arī sniegtu rekomendācijas pēc laika publicējamā ziņojumā.

Latvijas NKP pilnvarās ir veicināt OECD Vadlīnijas daudznacionāliem uzņēmumiem par atbildīgu uzņēmējdarbību (*OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct*) pieejamību un sabiedrības informētību par tām un izskatīt Kontaktpunktā iesniegtus pieteikumus par izskatāmiem gadījumiem, kad tiek pamatota šo Vadlīniju rekomendāciju neievērošana no daudznacionālā uzņēmuma puses.

2022. gada 21. un 22. septembrī Latvijas NKP pārstāvis no Ārlietu ministrijas, kopā ar divu citu valstu NKP pārstāvjiem, veica OECD salīdzinošo izvērtēšanu Luksemburgas NKP. Atsevišķās klātienes sanāksmēs Luksemburgas Ekonomikas ministrijā ar pārstāvjiem no Luksemburgas valsts pārvaldes iestādēm, uzņēmumiem, asociācijām, arodbiedrībām un pilsoniskās sabiedrības tika diskutēts par Luksemburgas NKP darbību un pieejamību, lai izvērtētu, vai Luksemburgas NKP funkcionēšana atbilst OECD Procedūras norādījumu pamatkritērijiem, kā arī beigās izveidotu ziņojumu ar rekomendācijām Luksemburgas NKP darbības uzlabojumiem saskaņā ar OECD Vadlīnijām daudznacionāliem uzņēmumiem par atbildīgu uzņēmējdarbību.

OECD attiecības ar trešajām valstīm un organizācijām (ārējās attiecības)

Latvija aktīvi piedalījās OECD Globālo attiecību stratēģijas īstenošanā, akcentējot Latvijai svarīgus jautājumus kā globālā, tā reģionālā mērogā, tai skaitā OECD Eirāzijas konkurētspējas programmā, kas ietver Latvijai prioritārās Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstis. Š.g. OECD ministru sanāksmē tika apstiprināts OECD sadarbības ietvars Indijas-Klusā okeāna reģionam, tāpat turpinās darbs pie partnerības ar Āfriku ieviešanas.

Latvija piedalās OECD Eirāzijas konkurētspējas reģionālās programmas darbā, strādājot programmas konsultatīvajā padomē. Šīs programmas mērķis ir stiprināt Austrumu

partnerības un Centrālāzijas valstu institūcijas, veicināt tirgus ekonomikas izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību, kā arī tās tuvināt OECD standartiem un labajai praksei. OECD veiktā analīze par Krievijas kara ilgtermiņa ietekmi uz reģiona ekonomiku izgaismo turpmākos izaicinājumus un ļauj formulēt politikas ieteikumus Centrālāzijas un Austrumu partnerības valstu ekonomikas noturībai un dažādošanai.

No brīža, kad Krievija uzsāka pilna mēroga iebrukuma Ukrainā, Latvija stingri iestājusies par OECD sadarbības ar Krieviju apturēšanu, vienlaikus paužot dedzīgu atbalstu OECD un Ukrainas padziļinātai partnerībai. Kopš Ukraina 2022. gadā kļuva par perspektīvu OECD dalībvalsti, Ukraina mērķtiecīgi stiprinājusi attiecības ar organizāciju, regulāri piedaloties OECD komitejās un darba grupās, tādējādi apgūstot OECD darba metodes un labāko praksi.

Latvija aktīvi iestājās par Ukrainas valsts programmas izstrādes nepieciešamību, kas vienlaikus atbalstīs gan Ukrainas eiointegrācijas centienus, gan kalpos kā rekonstrukcijas rīks Daudzaģentūru līdzekļu devēju koordinācijas platformā Ukrainas atjaunošanai, ko vada ASV, ES un Ukraina. OECD ir daļa no šīs koordinācijas platformas un sniedz atbalstu politikas jautājumos, kuros organizācijai ir zināšanas un ekspertīze. Programmas sagatavošanu un īstenošanu koordinēs OECD Ukrainas birojs, kas kopš 2023. gada 1. marta pārcelts no Parīzes uz Kijivu, tādējādi nodrošinot ciešāku OECD sadarbību ar Ukrainas valsts iestādēm un atbalstot OECD darba koordināciju ar starptautisko līdzekļu devēju kopienu. Latvija ir finansiāli sekmējusi biroja izveidošanu ar brīvprātīgo iemaksu 10 000 EUR apmērā

OECD Ministru padomes sanāksmes laikā 2023. gada 7. jūnijā tika parakstīta OECD Ukrainas valsts programma, kura radījusi ietvaru strukturētākai partnerībai starp OECD un Ukrainu gan Ukrainas atveseļošanās, gan ES un OECD pievienošanās mērķu sasniegšanai. Programma piedāvā Ukrainai plašāku piekļuvi starptautiskajai paraugpraktībai un pieredzes apmaiņai, aktīvāk piedaloties OECD struktūru darbā, kā arī pielāgotus izvērtējumus un dalības iespējas salīdzinošos izvērtējumos, uzlabojot politikas reformu kvalitāti atbilstoši OECD standartiem un izvēršot sadarbību ar starptautisko ekspertu tīklu visdažādākajās tautsaimniecības jomās. Ukrainas valsts programma tiks pilnībā finansēta no OECD dalībvalstu brīvprātīgajām iemaksām. Arī Latvija ir veikusi brīvprātīgo iemaksu 30 000 EUR apmērā programmas īstenošanai. Ukrainas valsts programmas prioritātes tiks noteiktas, pamatojoties uz diviem stratēģiskiem dokumentiem: Ukrainas Valsts atveseļošanas un attīstības plānu un OECD 2017. gada nostādņēm potenciālo dalībvalstu izvērtēšanai. Integrācija ES ir Ukrainas galvenā ārpolitikas prioritāte, kas noteikta arī Ukrainas valdības prioritāšu rīcības plānā 2023. gadam. Līdz ar to OECD Ukrainas valsts programmai noteiktās politikas prioritātes atspoguļo arī attiecīgās ES iestāšanās prioritātes Ukrainai, jo īpaši saskaņā ar Eiropas Komisijas rekomendācijām Ukrainai saistībā ar pievienošanos *EU Acquis*.

2022. gada nogalē noslēdzās Latvijas finansētais OECD projekts Ukrainas atbalstam decentralizācijas jomā. OECD ziņojumā publicēti ieteikumi, kā Ukraina kopā ar starptautiskajiem partneriem var pilnveidot reģionālo attīstību vietējā līmeņa rekonstrukcijas atbalstam, lai risinātu steidzamas humānās palīdzības vajadzības, atjaunotu vietējo ekonomiku un stiprinātu to noturību.

Svarīgi arī turpināt atbalstu Moldovai, kas 2023. gada martā izteica vēlmi izveidot saprašanās memorandu ar OECD, kas sekmētu pievienošanās procesu Eiropas Savienībai un veicinātu pielāgošanos OECD standartiem.

OECD Eirāzijas konkurētspējas reģionālās programmas ietvaros Latvijas amatpersonas no Valsts kancelejas un Ekonomikas ministrijas, kā arī nevalstisko organizāciju pārstāvji no IT klastera un ALTUM ir piedalījušies OECD projektos un diskusijās par privātā sektora

digitalizāciju Centrālāzijas un Austrumu partnerības valstīs ar mērķi izstrādāt attiecīgus politikas ieteikumus valdībai uzņēmumu digitālo prasmju uzlabošanā.

V OECD labākās prakses apmaiņa, rekomendācijas un to ieviešana Latvijā

Publiskā pārvaldība

OECD Padomes rekomendācija par pieeju tiesu varai

2023. gadā apstiprināta jauna Publiskās pārvaldības komitejas izstrādāta OECD Padomes rekomendācija par pieeju tiesu varai un uz cilvēku vērstu tiesu sistēmu.¹² Šīs rekomendācijas izstrādei atbalstu sniedza arī Latvija.

OECD rekomendācija aptver tādas tēmas kā informētība un izpratne par juridiskiem jautājumiem (*legal literacy*), iedzīvotāju vajadzībās un paradumos balstīti pakalpojumi tieslietu sistēmā, komunikācija vieglā un saprotamā valodā, pakalpojumu pieejamība, prevencija un spēja ātri atrisināt tiesiskus strīdus, taisnīga procesa un taisnīga iznākuma nodrošināšana.

OECD resursu centra izveide cīņai ar dezinformāciju

Ievērojot 2022. gada Luksemburgas ministru sanāksmē lemtu, 2023. gadā OECD uzsāka darbu pie resursu centra izveides cīņai ar dezinformāciju (*Mis/Dis Resource Hub*).¹³

Izglītība

VISC turpina īstenot projektu "Kompetenču pieeja mācību saturā" (Skola2030), kura mērķis ir izstrādāt, aprobēt, pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai vecumā no pirmsskolas gadiem līdz vidusskolai, kā rezultātā skolēni gūtu dzīvei mūsdienās nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes. Plānots, ka projekts noslēgsies 2023. gada 31. decembrī. Projekts pamatā ir tapis, ņemot vērā OECD pirmsiestāšanās rekomendācijas un analizējot Latvijas rezultātus OECD starptautiskajos izglītības pētījumos, kā arī sekojot līdzi OECD valstu diskusijām projektā "*Future of Education and Skills 2030*" par 21. gadsimta skolēnam nepieciešamo mācību saturu un mācīšanas pieejām.

Ievērojot OECD rekomendācijas attiecībā uz izglītības kvalitātes uzraudzību, IZM turpina darbu pie Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas izveides, kur kopš 2018.gada ar ES fondu atbalstu tiek attīstīta sistēmiska pieeja datu uzkrāšanai, identificēti izglītības kvalitāti raksturojoši rādītāji visos izglītības līmeņos un veidota to uzkrāšanas un publiskošanas metodika, uzlaboti un pilnveidoti esošie izglītības kvalitātes pārskati un novērtēšanas procesi (piemēram, akreditācija) un izstrādāti jauni izglītības kvalitātes novērtēšanas kritēriji, kā arī sekmēta dažādu izglītības politikas veidošanā un īstenošanā iesaistīto dalībnieku izpratne par kvalitatīvas izglītības nozīmi sabiedrības un indivīda attīstībai un izglītības sistēmas attīstības nodrošināšanai.

2023. gada jūlijā IZM pabeidza darbu pie Augstākās izglītības programmu absolventu monitoringa rīka¹⁴, kas ir viens no Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas rīkiem, lai sniegtu atbalstu topošajiem studentiem karjeras izvēlē. Rīka mērķis ir nodrošināt informācijas pieejamību par augstāko izglītību ieguvušo personu nodarbinātību un ienākumiem. Augstākās izglītības programmu absolventu monitoringa rīks sniedz informāciju par izglītības iespējām ne tikai jauniešiem, kas ir potenciālie izglītojamie, bet pieaugušajiem prasmju pilnveidei vai jaunas kvalifikācijas iegūšanai. Informācija par absolventu rezultātiem darba tirgū sniedz priekšstatu par sev interesējošajām izglītības

¹² <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0498>

¹³ www.oecd.org/governance/reinforcing-democracy/responses-to-mis-dis-information/

¹⁴ <https://www.viis.gov.lv/monitoringa-riki>

programmām un nodarbinātības perspektīvām attiecīgajā un saistītajās specialitātēs. Dažādās monitoringa rīka sadaļās apkopoti absolventu turpmākās gaitas raksturojoši dati, kas sniedz ieskatu nodarbinātības rādītājos, kā arī dod iespēju tos vērtēt izglītības kvalitātes kontekstā. 2023. gada 4. jūlijā Ministru kabinets pieņēma noteikumus “ES kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Uzlabot izglītības un mācību sistēmu kvalitāti, iekļautību, efektivitāti un nozīmīgumu darba tirgū, tostarp ar neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanas palīdzību, lai atbalstītu pamatkompetenču, tostarp uzņēmējdarbības un digitālo prasmju, apguvi, un sekmējot duālo mācību sistēmu un mācekļības ieviešanu” 4.2.2.5. pasākuma “Dalība starptautiskos izglītības pētījumos izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas attīstībai un nodrošināšanai”¹⁵, kas paredz veikt regulāru izglītības kvalitātes monitoringu arī turpmākajos gados ar ES fondu atbalstu 6,8 miljonu *euro* apmērā, turpinot Latvijas dalību starptautiskajos salīdzinošajos pētījumos, tai skaitā OECD Starptautiskajā skolēnu prasmju novērtēšanas programmā OECD *PISA* 2025, Starptautiskajā mācību vides pētījumā OECD *TALIS* 2024, Starptautiskajā pieaugušo kompetenču novērtēšanas programmas pētījumā OECD *PIAAC* 2022–2023 un starptautiskajās programmās- Izglītības sistēmu indikatoru programmā OECD *INES* un Izglītības pētniecības un inovāciju centra darbības programmā OECD *CERI*. Dalība pētījumos un programmās dos iespēju gan mērīt pārmaiņas, gan analizēt cēloņus un, veicot starptautisko salīdzinājumu, arī novērtēt nepieciešamās izmaiņas. Nostiprinot dalību starptautiskajos izglītības pētījumos un programmās, būs sekmēta priekšlikumu sagatavošana izglītības procesa, pārvaldības un mācību satura pilnveidei izglītības, cilvēkresursu un tautsaimniecības attīstības politikas plānotājiem un īstenotājiem.

Lai gan pārskata periodā Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas izstrādē ir panākts ievērojams progress, IZM ir apzinājusi iespējas turpmāk saskaņot un pilnveidot dažādus pārbaudes un vērtēšanas komponentus, kā arī iespējas nodrošināt plānotās visaptverošas, integrētās Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas sekmīgu īstenošanu, lūdzot OECD Izglītības un prasmju direktorātu OECD programmas “Politikas īstenošana: Atbalstot pārmaiņas izglītībā” ietvaros, sniegt atbalstu ESF projektā Nr. 8.3.6.2/17/I/001 “Kvalitātes monitoringa sistēmas izveide un ieviešana izglītībā”, sniedzot stratēģiskās konsultācijas, lai veicinātu projekta ietvaros plānoto pasākumu efektīvu īstenošanu Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas mērķu īstenošanā.

Finanšu politika

2022. gada Ekonomikas pārskatā par Latviju attiecībā uz nodokļiem minētas četras rekomendācijas:

1. Palielināt papildu nodokļu ieņēmumus izaugsmei labvēlīgā un progresīvā veidā, izmantojot iedzīvotāju īpašuma, vides un kapitāla nodokļus.
2. Paaugstināt akcīzes nodokļus, lai ierobežotu alkohola patēriņu un smēķēšanu.
3. Paaugstināt nodokļa likmes iepakojumam un kurināmajam.
4. Pēc 2018. gada uzņēmumu ienākuma nodokļa reformas ietekmes novērtēšanas uzlabot finansiālos stimulus uzņēmumu pētniecībai un attīstībai.

Lai turpinātu īstenot vienu no valdības prioritātēm – darbaspēka nodokļu sloga samazināšanu, īpaši strādājošajiem ar zemiem ienākumiem, no 2022. gada 1. jūlija maksimālais diferencētais neapliekamais minimums paaugstināts no 350 uz 500 *euro* mēnesī. Tādā pašā apmērā tika paaugstināts arī pensionāru neapliekamais minimums. Minētās izmaiņas nodrošināja darba ņēmēju un pensionāru maksājamo nodokļu apmēra

¹⁵ <https://www.vestnesis.lv/op/2023/131.17>

samazināšanu un rīcībā esošā ienākuma palielināšanu, kas savukārt veicina patēriņa nodokļu ieņēmumu pieaugumu.

Attiecībā uz akcīzes nodokli jāatzīmē, ka ar 2023. gada 1. janvāri tika palielinātas akcīzes nodokļa likmes tabakas izstrādājumiem, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamam šķidrumam, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamā šķidruma sagatavošanas sastāvdaļām un tabakas aizstājējproduktiem.

Runājot par finansiālo stimulu uzlabošanu pētniecībai un attīstībai, FM ieskatā tas nevar notikt caur nodokļu atvieglojumiem. Esošā uzņēmumu ienākuma nodokļa (turpmāk – UIN) sistēma paredz atlikt uzņēmumu ienākuma nodokļa nomaksu par nesadalīto un reinvestēto peļņu, līdz ar to UIN aprēķina tad, kad peļņa tiek sadalīta vai tiek veikti maksājumi, kas nav saistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību. Jāņem vērā arī, ka aprēķinot ar UIN apliekamo bāzi, netiek koriģēts peļņas apmērs, kuru apliek ar UIN, bet ar UIN apliekamo objektu veido konkrēti izdevumi, kuri nav paredzēti saimnieciskās darbības nodrošināšanai jeb tiek veikta peļņas sadale. Atliekot UIN maksāšanu līdz peļņas sadalei, komersantiem ir iespēja investēt savā izaugsmē un attīstībā. Ņemot vērā minēto FM uzskata, ka pašreizējā UIN sistēma jau veicina investīcijas, tostarp pētniecībai un attīstībai, un jaunu pētniecības un attīstības stimulu ieviešana nodokļu atlaižu veidā var nebūt efektīva iecerētā mērķa sasniegšanā.

Darba un sociālā politika

Balstoties uz EEZ projekta Nr. EEZ/LM/2020/5 “Atbalsts *Barnahus* ieviešanai Latvijā” ietvaros gūtajām atziņām un OECD ziņojumā “*Towards a Child-friendly Justice System in Latvia: Implementing the Barnahus model*” ietvertajām rekomendācijām un izdevumu-izmaksu modeli, Latvijā tiek ieviests “Bērna mājas” pakalpojums.

2023. gada 16. maijā spēkā stājušies grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā, kas paredz starpinstitucionālās sadarbības programmas “Bērna māja” īstenošanu, lai sniegtu atbalstu vardarbībā cietušiem bērniem un viņu nevardarbīgajiem tuviniekiem, kā arī lai nodrošinātu iespēju veikt kriminālprocesuālās darbības.

Tiek izstrādāta un apstiprināšanai Ministru kabinetā gatavota kārtība, kādā tiek organizēta starpinstitucionālās sadarbības programmas “Bērna māja” īstenošana, sniegti pakalpojumi un veiktas starpinstitucionālās sadarbības procedūras.

Lai ieviestu OECD Ekonomikas pārskatā par Latviju ietvertu rekomendāciju regulāri pārskatīt minimālo ienākumu robežvērtības un palielināt pabalstus mazāk aizsargātajām grupām, jo īpaši vecāka gadagājuma cilvēkiem, ir pilnveidota minimālā ienākumu līmeņa sistēma. 2023. gada 1. jūlijā stājas spēkā jaunie minimālo ienākumu sliekšņu apmēri, tie attiecas uz valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem, minimālo vecuma, invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensiju saņēmējiem un sociālās palīdzības pašvaldībā saņēmējiem, un to paaugstināšana pozitīvi ietekmēs 100 000 iedzīvotāju, jo īpaši mazāk aizsargātākās grupas. Pilnveidots arī minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšanas mehānisms – turpmāk to apmēri tiks pārskatīti katru gadu (nevis kā iepriekš – ne retāk kā reizi trijos gados).

LM Dzimumu līdztiesības komitejas 36. sanāksmē (05.10.2022.) šīs institūcijas eksperts Gundars Ignats informēja par OECD aktualitātēm dzimumu līdztiesības jomā.

Korupcijas apkarošana

TM gatavojas OECD Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas (turpmāk – *WGB*) 2023. gada 10.–13. oktobra sanāksmei, kurā tiks izskatīta Latvijas trešās fāzes ziņojuma konkrētu rekomendāciju izpilde. Šobrīd tiek gatavota informācija par rekomendāciju izpildi. Informāciju OECD *WGB* jāiesniedz līdz 2023. gada 4. septembrim. Saistībā ar OECD *WGB* rekomendāciju izpildi jānorāda, ka, lai izpildītu OECD *WGB*

Latvijas trešās fāzes ziņojuma 11(a) rekomendāciju, ar kuru Latvijai ir ieteikts (i) piemērot biržas sarakstos neiekļautiem uzņēmumiem līdzīgu tiesisko regulējumu kā biržas sarakstā iekļautiem uzņēmumiem, un (ii) stimulēt uzņēmumus veikt neatkarīgu iekšējo izmeklēšanu un ziņot kompetentajām iestādēm, ja rodas aizdomas par ārvalstu amatpersonu kukuļošanu. FM sadarbībā ar TM iniciēja un izstrādāja grozījumus Komerclikuma 183. panta 1.daļā. Attiecīgie grozījumi Komerclikumā tika pieņemti un stājās spēkā 2023. gada 1. jūnijā.

Grozījumi paredz, ka zvērināta revidenta sniegtā rakstveida informācija par zvērināta revidenta konstatētajām nepilnībām sabiedrības darbības vidē, tajā skaitā, iekšējās kontroles sistēmā, kas var radīt korupcijas risku, var būt pamats īpašās pārbaudes veikšanai. Lēmumu par īpašās pārbaudes veikšanu pieņem dalībnieki vai valde, bet, ja sabiedrībai ir padome, šādu lēmumu var pieņemt arī padome. Par īpašās pārbaudes rezultātiem revidents sastāda atzinumu, kuru iesniedz tai sabiedrības institūcijai, kura ir pieņēmusi lēmumu par īpašās pārbaudes veikšanu, vai dalībnieku mazākumam un valdei.

OECD WGB šobrīd saskaras ar nepietiekama finansējuma problēmām, kas radušās no tā, ka Krievija šobrīd neveic iemaksas OECD budžetā, kā arī no tā, ka WGB no OECD budžeta ir piešķirts mazāk līdzekļu nekā iepriekšējos gados. Ņemot vērā līdzekļu trūkumu ir pārskatīts arī OECD WGB novērtējumu grafiks un šobrīd Latvijas OECD WGB ceturtais fāzes novērtējums pārceļts no 2024. gada uz 2025. gadu.

Saistībā ar OECD WGB budžeta samazinājumu OECD WGB ir aicinājusi 44 OECD WGB dalībvalstis izskatīt iespēju veikt brīvprātīgo iemaksu WGB budžetā, lai nosegtu apmēram 514 000 *euro* iztrūkumu. TM plāno vērsties Ministru kabinetā ar pieprasījumu par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”.

Reģionālā politika

2023. gada 12. maijā notika VARAM organizēta starptautiska konference “Austrumu pierobeža: attīstības iespējas un izaicinājumi attālajiem reģioniem” ar OECD ekspertu dalību. Konferences mērķis bija apspriest Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam noteiktās nacionālo interešu telpas Austrumu pierobežas attīstības izaicinājumus un iespējas, tai skaitā iespējamās atbalsta pasākumus ekonomikas attīstības veicināšanai, izzinot citu valstu pieredzi attālo reģionu attīstībā un uzņēmējdarbības veicināšanā. Konferences ietvaros tika pārrunāti atbalsta virzieni ES Austrumu pierobežas teritorijām Eiropas līmenī, ņemot vērā globālās un Eiropas sociāli ekonomiskās attīstības tendences.

Konferencē ar prezentāciju par reģionālās attīstības politikām attālos un robežu reģionos piedalījās OECD Teritoriālo dialogu un migrācijas nodaļas politikas analītiķis-eksperts. Prezentācijā tika skartas šādas tēmas: reģionālās nevienlīdzības tendences; pārrobežu sadarbība nesadarbīgos laikos; reģionāls pievilcības kompass lēmumu pieņemēju virzīšanai.

VARAM plāno sagatavot konferences secinājumu dokumentu, t.sk. izplatot to zināšanai/darbam visām nozaru ministrijām. Pamatojoties uz konferences secinājumu dokumentu, VARAM izstrādās Rīcības plānu Latvijas Austrumu pierobežas attīstībai (indikatīvi š.g. III ceturksnī), kā arī virzīs jautājumu par ES līmeņa atbalstu ES Austrumu pierobežai.

Klimats

Ņemot vērā IPAC ietvaros izstrādātos nodevumus, OECD eksperti līdzdarbībā ar dalībvalstu ekspertiem tiek uzlaboti esošie un izstrādāti jauni ar klimata pārmaiņām indikatori, kuri ir pieejami un izmantojami nacionālo klimata politiku novērtēšanā pilnveidošanā dažādās jomās un darbības nozarēs. Iepriekš minēto indikatoru izmantošana uzlabos Latvijas klimata politiku dažādās saimniecības nozarēs.

Lauksaimniecība

Sēklu sertifikācija saskaņā ar OECD Labības sēklu shēmu un Stiebrzāļu un tauriņziežu sēklu shēmu Latvijai ir nozīmīga, jo tādējādi tiek veicināts Latvijā ražotu sertificētu sēklu eksports uz trešajām valstīm un nozares konkurētspēja.

Statistika

Sekojošā OECD iestāšanās laikā izteiktajām rekomendācijām, Centrālā statistikas pārvalde (CSP) turpina attīstības darbus dažādās statistikas jomās, lai tiekotos uz modernizētu metožu pielietojumu oficiālās statistikas sagatavošanā salīdzināmības nodrošināšanai starp OECD dalībvalstīm.

Tā CSP modernizē tūrisma statistiku OECD tūrisma statistikas attīstības un sadarbības ekonomikas novērtēšanas virzienā, piemēram, īstenojot aktivitātes, lai oficiālajā statistikā par naktsmītnēm iekļautu arī naktsmītņu piedāvājumus digitālajās platformās, tā ietvaros izmantojot automatizētu datu ieguves metodi (*web scraping*) par viesu dzīvokļu skaitu digitālajā platformā.

EK (*Eurostat*) modernizācijas projekta par noslogojumu īslaicīgās uzturēšanās mītnēs, kas rezervētas četrās lielākajās starptautiskajās rezervēšanas platformās, ietvaros iegūtos datus par 2021. gadā viesu pavadītajām naktīm īslaicīgās uzturēšanās mītnēs CSP publicēja 2022. gada oktobrī, tajā skaitā informāciju par lielākajām Latvijas pilsētām, kas ir papildus datu avots datu lietotājiem.

CSP turpina metodoloģiskās izpētes un kvalitātes pārbaudes darbus ikgadējo piedāvājuma-izlietojuma tabulu sagatavošanai iepriekšējā gada cenās vienlaicīgi ar faktisko cenu novērtējumu. CSP arī turpinās izvērtēt iespējas datu sagatavošanai par nostrādātajām stundām sīkākā detalizācijā, nekā to nosaka nacionālo kontu datu nosūtīšanas programma atbilstoši Eiropas kontu sistēmas prasībām.

VI Latvijas ekspertu iesaiste OECD darbā

Izglītība

OECD Izglītības politikas komitejā (*EDPC*) uzsācies darbs iestāšanās valstu - Argentīnas, Brazīlijas, Bulgārijas, Horvātijas, Peru un Rumānijas tehniskajiem izvērtējumiem izglītībā. 2024. gadā Latvija kā vadošā valsts (*lead country*) plāno iesaistīties Bulgārijas tehniskajā izvērtējumā diskusijā par prasmju politiku.

Sociālā politika

Kopš 2019. gada Latvija ir pārstāvēta Nodarbinātības, darba un sociālo lietu komitejas (*ELSAC*) birojā, un no 2022. gada janvāra Labklājības ministrijas pārstāve *ELSAC*, LM Darba tirgus politikas departamenta direktora vietniece Ilze Zvīdriņa ir *ELSAC* komitejas priekšsēdētāja un vada biroja un komitejas sēdes. LM iesaistās *ELSAC* darba kārtības sagatavošanā, kā arī komitejas biroja viedokļa formulēšanā.

LM aktīvi iesaistās Latvijas viedokļa formulēšanā par OECD sagatavotajiem Ekonomikas pārskata projektiem par citām OECD dalībvalstīm, kā arī sniedz atbalstu Latvijas pozīcijas sagatavošanai par OECD Padomē, Izpildkomitejā un citos organizācijas formātos izskatāmajiem jautājumiem.

Korupcijas apkarošana

OECD *WGB* ietvaros 2023. gadā Latvija piedalījies divu valstu novērtējumos kā galvenais eksperts (*lead examiner*) – Kostarikas otrās fāzes ziņojuma rekomendāciju izpildes izvērtējumā (TM, KNAB, Finanšu izlūkošanas dienests) un Slovēnijas ceturtās fāzes ziņojuma rekomendāciju izpildes izvērtējumā (FM un Ģenerālprokuratūra).

Vide

Pārskata periodā VARAM pārstāve Judīte Dipāne, Dr. chem., turpināja darbu OECD Ķīmikāliju un biotehnoloģiju komitejas birojā.

Lauksaimniecība

ZM nozares padomnieks Aivars Lapiņš darbojas Lauksaimniecības komitejas birojā.

Statistika

CSP ir atbildīga par Latvijas interešu pārstāvēšanu OECD Statistikas un statistikas politikas komitejā. OECD Statistikas direktorāts ir viens no svarīgākajiem CSP starptautiskās sadarbības partneriem, un CSP, definējot tās attīstības virzienus, ņem vērā OECD darba prioritātes.

CSP Transporta un tūrisma statistikas daļas vadītāja Dita Zemīte kopš 2022. gada sākuma ievēlēja OECD Tūrisma statistikas darba grupas birojā, sniedzot ieguldījumu darba grupas sanāksmes sagatavošanā.

Klimats

KEM darbojās Vides politikas komitejas ietvaros, piedaloties vairāku grupu darbā:

- Klimata pārmaiņu ekspertu grupa (*Climate Change Expert Group (CCXG)*),
- OECD Klimata pārmaiņu pielāgošanās darba grupa (*Task Force on Climate Change Adaptation (TFCCA)*),
- Klimata investīciju un attīstības darba grupa (*Working Party on Climate Investment and Development (WPCID)*).

VII Latvijas pārstāvji augsta līmeņa OECD sanāksmēs un OECD amatpersonu vizītes Latvijā

Ekonomikas ministrija

2023. gada 27. - 28.jūnijā CSMEE komitejas ministru līmeņa sanāksmē, kurā tika diskutēts par izaicinājumiem ar ko sastopas MVU, strādājot krīzes apstākļos un meklēti risinājumi, kā stiprināt MVU izaugsmi nākamo krīžu laikā piedalījās Ekonomikas ministrijas parlamentārais sekretārs Andris Čuda, Uzņēmējdarbības atbalsta departamenta direktore Ilze Lore. Sanāksmes laikā tika diskutēts par MVU un uzņēmēju noturības stiprināšanu pret nākotnes krīzēm un satricinājumiem, iekļaujošu MVU un uzņēmējdarbības politiku, to kvalifikācijas paaugstināšanu un pārkvalificēšanu, kā sekmēt MVU un uzņēmēju ieguldījumu zaļajā un digitālajā transformācijā, kā radīt jaunas iespējas to attīstībai, kā vairo MVU līdzdalību “zaļajā” pārejā, un kā palīdzēt MVU un uzņēmējiem orientēties mainīgajā globālajā tirdzniecības un investīciju vidē. Vienlaikus diskusija ceļā tika secināts, ka valdībai jāturpina nodrošināt dažādus finansēšanas instrumentus MVU atbalstam, jo tas ir tautsaimniecību dzinējspēks un labklājības stūrakmens. Attiecīgi dalībvalstis vienojās par kopējiem rīcības virzieniem, kuros uzņēmējdarbības politikas veidotājiem ir potenciāls attīstīt MVU darbību un sekmēt to pieeju finansējumam:

- Identificēt MVU finansējuma vajadzības un trūkumus un uzlabot pierādījumu bāzi;
- Uzlabot MVU finanšu tirgu pārredzamību;
- Dizaina regulējums, kas atbalsta virkni finansēšanas instrumentu MVU, vienlaikus nodrošinot finanšu stabilitāti un ieguldītāju aizsardzību;
- Veicināt MVU finansiālo iekļaušanu un atvieglot piekļuvi oficiāliem finanšu pakalpojumiem, t.sk. neformālām formām;
- Uzlabot MVU finanšu prasmes un stratēģisko redzējumu;
- Stiprināt MVU piekļuvi tradicionālajam banku finansējumam;
- Dot iespēju MVU piekļūt dažādiem netradicionāliem finansēšanas instrumentiem un kanāliem;

- Izmantot finanšu tehnoloģiju, Fintech iestāžu un digitālo attiecību lomu, lai samazinātu šķēršļus MVU piekļuvei finansējumam;
- Stiprināt ilgtspējīga finansējuma pieejamību un izmantošanu MVU;
- Stiprināt MVU finansējuma noturību krīzes laikā;
- Veicināt savlaicīgus maksājumus komercdarījumos un publiskajos iepirkumos;
- Publisku programmu izstrāde MVU finansēšanai, kas nodrošina papildinātību, efektivitāti un lietotājam draudzīgumu;
- Riska dalīšanas principu pieņemšana valsts atbalstītiem MVU finanšu instrumentiem;
- Publisko programmu uzraudzība un novērtēšana, lai uzlabotu MVU finansējumu.

Iekšlietu ministrija un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

2022. gada 12.–13. decembrī IeM un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta pārstāvji piedalījās OECD Augsta līmeņa risku foruma sanāksmē Parīzē, Francijā.

Izglītības un zinātnes ministrija

2022. gada 8. decembrī notika OECD Izglītības komitejas ministru līmeņa sanāksme, kuras tēma bija iekļaujošas un taisnīgas sabiedrības atjaunošana ar izglītības palīdzību. OECD Izglītības komitejas ministru līmeņa sanāksmē piedalījās OECD valstu ministri, augstākās amatpersonas, kā arī starptautisko organizāciju pārstāvji. Sanāksmes darba grupās Latvijas pārstāvji dalījās ar savu pieredzi par pāreju uz kompetencēs balstītu izglītību (Skola 2030) un Izglītības kvalitātes valsts dienesta īstenoto Eiropas Sociālā fonda projektu “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai”.

OECD Izglītības komitejas ministru līmeņa sanāksmes mērķis bija valstīm sniegt vadlīnijas par to, kā OECD var vislabāk atbalstīt valstis, lai izveidotu efektīvākas izglītības sistēmas un izmantotu sinerģiju ar citām politikas jomām, kā arī, lai izglītība sekmētu labākus un taisnīgākus ekonomikas un darba tirgus rezultātus, lielāku sociālo līdzdalību un labāk funkcionējošu demokrātiju.

2022. gada 21.–22. novembrī IZM valsts sekretāra vietniece - Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta direktore Ilze Saleniece pārstāvēja Latviju OECD izglītības forumā *Education Policy Reform Dialogues (EPRD)*, kas norisinājās Dublinā. Forumā mērķis bija veidot skaidrāku redzējumu par to, kā var pārveidot mūžizglītības ceļus un identificēt stratēģijas, kas ļaus tos īstenot. Forumā Latvijas pārstāve ievadīja vienu no diskusijām, sniedzot prezentāciju par politikas plānošanas pieeju, kas aptver visu sabiedrību (sociālo un sadarbības partneru iesaiste politikas plānošanā), lai nākotnē Latvijā pārveidotu mācīšanās ceļus, iepazīstinot dalībniekus ar Latvijas pieredzi strādājot pie Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027., kā arī tajā ietvertajām reformām.

Klimata un enerģētikas ministrija

KEM Raimonds Čudars piedalījās OECD Ministru padomes (MCM) sanāksmē un 2023. gada 8. jūnijā uzstājās OECD MCM 4. sesijā darba grupā par nākotnes izaicinājumiem: inovatīvām tehnoloģijām klimatneitrālām ekonomikām.

Tieslietu ministrija

OECD Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupā Latviju pārstāv TM Valsts sekretāra vietniece tiesību politikas jautājumos Anda Smiltēna.

Ārlietu ministrija

2023. gada 7.–8. jūnijā ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs piedalījās Parīzē notiekošajā OECD Ministru padomes sanāksmē, kuru vadīja Lielbritānija. Sanāksmes galvenie diskusiju temati:

- par un ap Ukrainu – tostarp par OECD un plašākas starptautiskās sabiedrības lomu Ukrainas reformu programmas atbalstīšanā;
- ekonomiskā noturība – kā veidot tirdzniecības, ieguldījumu un piegādes ķēdes dažādošanu un noturību; saglabāt ieguvumus no atvērtajiem tirgiem un uz noteikumiem balstītas starptautiskās tirdzniecības sistēmas;
- OECD darbības ietekme – par OECD reģionālajām programmām un globālajām partnerībām, lai tuvinātu citus reģionus organizācijas normām un standartiem;
- inovatīvas tehnoloģijas nulles emisiju ekonomikai – kā izmantot tehnoloģiskās pārmaiņas, lai veidotu iekļaujošu, ilgtspējīgu ekonomiku un līdz 2050. gadam sasniegtu nulles emisiju līmeni un nepārsniegtu temperatūras pieaugumu 1,5 grādu robežās;
- pāreja uz tīru enerģiju – kā risināt enerģētikas trilemmu, kas saistīta ar energoapgādes drošību, pieejamību un ilgtspējību, pārveidojot energosistēmas;
- kārtējā OECD ekonomikas pārskata prezentācija par globālās ekonomikas tendencēm un perspektīvām, galveno uzmanību pievēršot dzimumu līdztiesībai un sieviešu ekonomiskajām iespējām.

2023. gada 15. februārī Ārlietu ministrijas (ĀM) Attīstības sadarbības politikas nodaļa vadītāja M. Siliņa piedalījās pirmajā Globālajā attīstības sadarbības donoru sanāksmē Parīzē, ko rīkoja OECD. Diskusijas divos paneļos: 1) par attīstības sadarbības sistēmiskiem izaicinājumiem – milzīgo krīžu skaita un pieaugumu, 2) klimata jautājumiem mazo salu valstīs un Āfrikā. Sanāksmes mērķis bija piesaistīt “jaunos jeb ne-ES/OECD donorus”, jo īpaši G20 un Līča Sadarbības padomes valstis globālo jautājumu risināšanā.

Valsts kanceleja

2022. gada 17.–18. novembrī Luksemburgā notika OECD Globālais forums un Publiskās pārvaldības ministru līmeņu sanāksme “*Building Trust & Reinforcing Democracy*”. Sanāksmē no Latvijas piedalījās Valsts kancelejas direktors Jānis Citkovskis. Darba kārtībā bija tādi jautājumi kā sabiedrības uzticēšanās valsts institūcijām, dezinformācijas apkarošana, klimata pārmaiņas, digitālā demokrātija un valsts institūciju atvērtība sabiedrībai. Noslēgumā tika pieņemta kopīga deklarācija par uzticēšanās veicināšanu un demokrātijas stiprināšanu OECD dalībvalstīs.¹⁶

Diskusijā ministri uzsvēra, ka notikumi COVID-19 pandēmijas laikā un Krievijas iebrukums Ukrainā ir pierādījuši dezinformācijas izplatības draudus brīvai un uz faktiem balstītai informācijas apmaiņai, kas mūsdienās ir demokrātijas un uzticēšanās valsts institūciju pamatā. Jāveido pārvaldības sistēmas, kas nodrošina sabiedrības noturību pret dezinformāciju, svarīga sabiedrības izglītošana digitālo rīku apgūvē, jānodrošina pārredzama, viegli pieejama un uztverama informācija visām sabiedrības grupām.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

2022. gada 13.–15. decembrī VARAM valsts sekretāra vietnieks digitālās transformācijas jautājumos Gatis Ozols vadīja Latvijas delegāciju OECD Digitālās ekonomikas politikas komitejas ministru sanāksmē Kanāriju salās.

2023. gada 6. – 8. februārī valsts sekretāra vietnieks vides aizsardzības jautājumos Andris

¹⁶ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0484>

Ķēniņš vadīja Latvijas delegāciju OECD Vides politikas komitejas augsta līmeņa sanāksmē Parīzē.

2023. gada 6. jūnijā valsts sekretāra vietnieks digitālās transformācijas jautājumos Gatis Ozols piedalījās OECD Tehnoloģiju forumā Parīzē.

VARAM nodrošināja attālinātu vai klātienē dalību OECD Vides politikas komitejas sanāksmē 2022. gada 2.–4. novembrī un 2023. gada 25. maijā, OECD Ķīmikāliju un biotehnoloģiju komitejas sanāksmēs 2022. gada 9.–10. novembrī un 2023. gada 5.–7. jūlijā, OECD Reģionālās attīstības politikas komitejas un tās darba grupu sanāksmēs 2023. gada 24.–27. aprīlī, OECD Vietējās ekonomikas un nodarbinātības attīstības programmas (*LEED*) sanāksmēs 2022. gada 17.–18. novembrī un 2023. gada 10.–11. maijā, kā arī OECD Digitālās ekonomikas politikas komitejas sanāksmē 2023. gada 10.–11. maijā.

Zemkopības ministrija

2022. gada 3.–4. novembrī notika Lauksaimniecības ministru līmeņa sanāksme. Latviju sanāksmē pārstāvēja ZM parlamentārais sekretārs Edgars Kronbergs.

OECD ģenerāļsekretāra vietnieka U. Knudsenā vizīte Latvijā

2022. gada 29.–30. novembrī Latvijā ieradās OECD ģenerāļsekretāra vietnieks Ulriks Vestergārds Knudsen (*Ulrik Vestergaard Knudsen*), lai piedalītos Eiropā vadošajā ikgadējā 5G ekosistēmas forumā "*5G Techritory*", kurā 5G industrijas līderi, politikas veidotāji un tehnoloģiju inovāciju radītāji diskutēja par nākotnes tīkliem, tehnoloģijām, pakalpojumiem, inovatīviem uzņēmējdarbības modeļiem, politikām un citām ekosistēmai aktuālām tēmām. Paralēli forumam U. Knudsenam bija arī vizīte Rīgas Tehniskajā Universitātē (RTU) un atsevišķas divpusējās tikšanās ar Ārlietu ministrijas un VARAM amatpersonām.

VII Sadarbība ar trešajām valstīm OECD ietvarā

Uzņēmējdarbības digitālo prasmju veicināšana Moldovā

Kopš 2022. gada februāra EM, tagad Valsts kancelejas eksperts Kaspars Ņesterovs piedalījās kā vērtētājs OECD projektā "Uzņēmējdarbības digitālo prasmju veicināšana Moldovā", kura ietvaros dalījās Latvijas pieredzē digitālās transformācijas veicināšanā uzņēmējdarbībā un digitālo prasmju pilnveidē. Gala ziņojumu OECD publicēja 2023. gada jūlijā.

MVU digitalizācijas veicināšana Armēnijā

OECD projektā Armēnijā bija iesaistīta EM eksperte, Uzņēmējdarbības atbalsta departamenta direktores vietniece Anita Zimele. 2022. gada oktobrī OECD Eirāzijas nodaļa tiešsaistē rīkoja pirmo darba grupas tikšanos, kur EM prezentācija par atbalsta programmām raisīja interesi turpmākai LV ekspertu iesaistei, īpaši Eiropas Digitālās inovācijas centru pieredze un risinājumi finansējuma piesaistes iespējām.

2023. gada 25. janvārī Erevānā, Armēnijā notika seminārs "Mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) digitalizācijas institucionālās kapacitātes veicināšana". Šis seminārs bija paredzēts Armēnijas valdības aģentūrām un nevalstiskajam sektoram, kas vēlas iesaistīties MVU digitalizācijas atbalsta programmu īstenošanā.

MVU digitalizācijas veicināšana Ukrainā

2023. gada 8. februārī atsākās projekts *Advancing SME digitalisation in Ukraine* un tas tika papildināts ar fokusu, kā uzņēmumu digitālā transformācija var veicināt Ukrainas atjaunošanu. Sanāksmē Kaspars Ņesterovs (Valsts kanceleja) prezentēja Latvijas pieredzi, izstrādājot digitālā brieduma testus uzņēmējiem un virzot atbalsta programmas

uzņēmējdarbības digitalizācijai. Šajā sadaļā galvenais uzsvars bija uz EK veidoto digitālā brieduma testu, ko Latvijā administrē Eiropas Digitālās inovācijas centri (Latvijas digitālais akseleators un IT klasteris).

OECD publikācijas par privātā sektora digitalizāciju Uzbekistānā un Kazahstānā

Kopš 2022. gada novembra IT Klasteris (Aiga Irmeja, Ira Raciņa) iesaistījās OECD publikāciju par privātā sektora digitalizāciju izvērtēšanā Uzbekistānā *Digital Skills for Private Sector Competitiveness* un Kazahstānā *Improving Framework Conditions for the Digital Transformation of Businesses*. Aiga Irmeja piedalījās pieredzes apmaiņā par izvērtējuma rezultātiem 2023. gada 14. martā un 2023. gada 31. martā OECD Eirāzijas konkurētspējas apaļā galda diskusijas ietvaros. Diskusiju pamatā bija OECD izvērtējums par Uzbekistānas un Kazahstānas digitālo transformāciju, privātā sektora informētību par digitalizācijai pieejamo atbalstu un instrumentiem digitalizācijas ieviešanas veicināšanai. Mērķis izstrādāt attiecīgus politikas ieteikumus valdībai uzņēmumu digitālo prasmju uzlabošanā. 31. marta diskusiju *Digital Skills for Private Sector Competitiveness - peer review of Uzbekistan* vadīja Latvijas vēstnieks OECD I. Ābelis.

Korupcijas apkarošana

Ņemot vērā, ka pēdējā gadā Maurīcija, Rumānija, Ukraina, Horvātija ir apstiprinātas kā valstis, kam ir tiesības piedalīties OECD Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas (turpmāk – *WGB*) sanāsmēs (*participants*) un ir sākušas pievienošanās procesu, lai kļūtu par pilntiesīgām *WGB* dalībvalstīm (*member states*), OECD rīko *WGB* dalībvalstu atbalsta grupas, kas palīdzēs šīm valstīm sagatavoties pievienošanās procesam. Latvijas eksperti no TM un KNAB ir informējuši OECD *WGB* par vēlmi pievienoties Ukrainas atbalsta darba grupai.

Publiskā pārvaldība

2023. gadā darbu uzsāka neformāla OECD Publiskās pārvaldības komitejas Ukrainas kontaktgrupa, un Latvija tajā piedalās. Sniegtas atbildes uz Ukrainas kontaktgrupas aptaujas jautājumiem par Latvijas valsts pārvaldes pieredzi.